pro: obec Šebetov

Sousoší apoteózy sv. Jana Nepomuckého v Šebetově

Zpráva o restaurování

Vypracoval
Petr Tůma
2 0 2 4

© Tento text včetně návrhu postupu rest. prací a fotodokumentace je chráněn podle autorského zákona č. 121/2000 Sb., v úplném znění. Tento projekt byl vypracován na základě požadavků zákona č. 20/1987 Sb. o památkové péči, výhradně pro potřebu obce Šebetov, jako podklad pro provádění budoucích restaurátorských prací, případně jako podklad pro žádost o dotaci. V souladu s autorským zákonem a obchodním zákoníkem nebude tento dokument včetně fotodokumentace bez souhlasu autora použit k jiným účelům.

Celkový počet stran: 123
Celkový počet grafických příloh: 0
Celkový počet fotografií: 110 + 1
Autor textu: MgA. Petr Tůma, akad. soch. a rest.
Autoři fotografií: MgA. Petr Tůma, akad. soch. a rest., Jan Leitgeb, neznámí autoři

Data památky

Lokalizace památky

Kraj: Jihomoravský
Okres / ORP: Blansko / Boskovice
Obec: Šebetov
Adresa / poloha v katastru / GPS: naproti čp. 9 679 35 Šebetov / katastrální území Šebetov, pozemek parc. č. 1073/3 / GPS 49.5476486N, 16.7131600E
Bližší určení místa popisem: náves obce
Číslo nemovité památky v ÚSKP ČR: 36111/7-613

Údaje o památce

Název památky: Sousoší sv. Jana Nepomuckého s andělem
Autor (okruh, dílna): neznámý
Sloh / datování: baroko / 1724
Materiál / technika:

- sousoší Krista s andělem a sokl – mladějovský pískovec / kamenosochařské opracování
- sekundární kamenná ohrada – hrubozrnný pískovec regionálního původu, maletínský pískovec, opuka / kamenosochařské opracování

Rozměry díla: celkové rozměry (cm) cca
výška - 450, šířka - 145, hloubka - 105,
půdorys kamenné ohrady cca 360 x 360
Současná forma prezentace povrchu: přírodní kámen
Předchozí opravy a restaurátorské zásahy: pravděpodobně 1/2 20. st., pravděpodobně 2/2 20. st., nejmladší oprava v letech 1997 a 1998.
Vlastník díla: obec Šebetov, Šebetov 108, 679 35 Šebetov

Údaje o plánované restaurátorské akci

Investor: obec Šebetov, Šebetov 108, 679 35 Šebetov
Závazné stanovisko: vydal odbor správy městského úřadu v Boskovicích dne 30. 4. 2012, č.j. SMBO 5003/2012 OSÚ, DMBO 5273/2012 OSÚ
Termín plánovaného započetí a ukončení restaurátorského zásahu: 2016 – 2017
Ohledání díla provedl: MgA. Petr Tůma, akad. soch. a rest.; Tyršova 370, 394 68 Žirovnice
Návrh restaurování zpracoval: MgA. Petr Tůma, akad. soch. a rest.; Tyršova 370, 394 68 Žirovnice;
tel.: 608 751 365, e-mail: petr.tuma@centrum.cz, rest. licence MK ČR: 8190/99

Podklady restaurátorského průzkumu

- Data památky – datace, autorství, lokalizace památky:
  Závazné stanovisko odboru správy městského úřadu v Boskovicích dne 30. 4. 2012, č.j. SMBO 5003/2012 OSÚ, DMBO 5273/2012 OSÚ;
  https://mapy.cz/zakladni?x=16.7128284&y=49.5477030&z=20&base=ophoto&source=coor&id=16.71315996334883%2C49.54764862029069
- Grafické podklady – historická fotodokumentace, fotografie komparačních děl

Stav díla před restaurováním

Popis vzhledu díla před restaurováním

Pohled sv. Jana, klečícího na pravém kolení, směřuje šikmo vpravo vzhůru, k pozlacenému plechovému krucifixu, který zvedá v pravé ruce anděl, stojící za sv. Janem. Světec, oděný do kanovnického roucha, má svatozář ve formě pětice pozlacených šesticípých hvězd umístěných na kruhovité obruči kolem hlavy. Anděl i sv. Jan jsou umístěni na oblaku vybíhajícím z horní profilované části podstavce. Do oblaku jsou na zadní straně i obou bocích na železných čepech osazeny menší oblaky s okřídlenými hlavami putti. Na konzolách vybíhajících z obou boků střední části podstavce stály původně putti prezentující další ikonografické atributy sv. Jana (viz Fotodokumentace - historické fotografie), přičemž pravý nesl biret a levý palmovou ratolest a knihu (písmo svaté). Střední část podstavce se z čelního a zadního pohledu v dolní partii obou boků hruškovitě rozšiřuje, čelní a zadní strana jsou rovné, zdobené zrcadlem tvořeným ohraničením obvodu obou ploch páskem. Tento pásek koresponduje s negativním sejmutím rohů, které je použito na celém podstavci (rohy jsou pravoúhle vnořeny do hmoty podstavce). Na čelní straně střední části podstavce byla původně zavěšena kartuš s reliéfem zobrazujícím svržení sv. Jana z Karlova mostu do Vltavy, nad kartuší byla na železné konzole umístěna lucerna v podobě osmicípé hvězdy (viz Fotodokumentace - historické fotografie). Oba výše zmínění putti s atributy, stejně jako kartuš a lucerna v době před zahájením restaurování chyběly z důvodu krádeže – kartuš byla uloupena 14. března 1999, putti v roce 2001.

V dolní partii střední části podstavce je vysekán nápis následujícího znění:

HONORI ET PIÆ
VENERATIONI DIVI IOANNIS
NEPOMVCENI ERECTA
DIÆ XVI SEPTEMBRIS

Chronogram obsažený v nápisu:
MDCCVVIIIIIIIII = 1000+500+100+100+5+5+5+1+1+1+1+1+1+1+1+1 = **1724**. Nápis s chronogramem datuje vztyčení sochy k 16. 9. 1724.

Sousoší sv. Jana Nepomuckého bylo v době před zahájením restaurování obehnáno nízkou kamennou ohradou, na první pohled slohově netypickou. Mezi kamennými pilířky z opuky tvořícími rohy ohrady byly vyzděny stěny z mohutného lomového kamene s opracovanými lícními plochami, z asi 50% překryté tvrdou cementovou maltou rozvedenou ze spár. Horní plocha zdí byla tvořena bloky majícími tvar schodů a jsou zhotoveny z hrubého regionálního pískovce stejně jako masivní kamenné zdivo (chlumy). Na čelní straně těchto schodů byl oblý nos zadní strana byla jen hrubě kamenicky oštípána (původně byla zadní stěna schodů zazděna, tudíž nebylo třeba ji opracovat). U "madla" (schodu) na jihozápadní straně ohrady nos zcela chyběl. Plocha uvnitř ohrady byla "vydlážděna" tvarově neupravenými opukovými a břidlicovými plotnami. Na vnějším obvodu ohrady se nacházel chodníček z částečně tvarově upravených bloků z opuky. Historické fotografie dokumentují dvě fáze podoby kamenné ohrady kolem sochy. Starší fotografie zachycuje samotné sousoší umístěné na asi 35 cm vysoké podestě, jejíž horní obvod je tvořen schodem s nosem. "Průchod" k soše otvorem ve zdi je užší, než v pozdější době a je přehrazen kamenným prvkem, jehož profilace má tvar charakteristický spíše pro madlo kamenného zábradlí balustrády nebo pro parapet. Na mladší z historických fotografií lze pozorovat kompozici kamenných částí ohrady z doby před restaurováním - v té době ještě se dřevěnou brankou vyplňujícím mezeru na čelní straně. Úroveň plochy uvnitř ohrady je o cca 15 cm výš než v předchozím období.

Ohledáním kamenných desek, z nichž byl vytvořen "chodníček" po obvodu ohrady bylo zjištěno, že se jedná o druhotně použité opukové prvky se subtilním profilem (stejně jako pilířky tvořící rohy ohrady). Zkoumané kamenné prvky měly tvar charakteristický pro okenní parapety. V této souvislosti se nabízí částečné vysvětlení různorodé materiálové skladby ohrádky. Jednalo se pravděpodobně o kamenné prvky demontované při stavebních a bouracích pracech na Šebetovském zámku, a zde druhotně použité. K přehrazení vstupu do ohrádky, zachyceném na nejstarší fotografii byl tedy pravděpodobně použit kamenný okenní parapet. Toto volné nakládání se staršími kamennými prvky by také mohlo vysvětlit fakt, že "madlo" kamenné ohrady bylo

tvořeno bloky majícími typický tvar schodů (mají oblý nos, zadní dolní hrana nedrží linii - byla pouze hrubě kamenicky odlomená při těžbě) a jsou zhotoveny z hrubého regionálního pískovce (chlumy). Navíc u "madla" na jihozápadní straně ohrady nos zcela chybí. Ohrada je novotvarem druhotně vytvořeným s využitím různých historických kamenných prvků zhotovených z různých materiálů.

Technický stav díla před restaurováním

Podrobný popis stavu díla před restaurováním z hlediska narušení statiky, znečištění, poškození a chybějících částí je obsažen ve zprávách o restaurátorském průzkumu:

- *Sousoší sv. Jana Nepomuckého s andělem v Šebetově – Zpráva o restaurátorském průzkumu a návrh restaurátorského zásahu, Petr Tůma, 2016*
- *Sousoší sv. Jana Nepomuckého s andělem v Šebetově – Zpráva o restaurátorském průzkumu ohrady a návrh restaurátorského zásahu, Petr Tůma, 2019*

Celková koncepce restaurátorského zásahu

Záměrem vlastníka památky bylo provést kompletní rekonstrukci díla do podoby blížící se původnímu vzhledu díla. Vzhledem k rozsahu prací a potřebě logické návaznosti byla realizaci rozdělena do tří etap.

Úvod restaurátorských prací byl zaměřen především na sanaci statiky díla (rozevírání vertikálních trhlin v horní partii střední části podstavce), dále pak na očištění a konzervaci díla z důvodu potřeby fyzikálně chemické stabilizace kamenného materiálu a zpomalení probíhajících korozních procesů, s výhledem dlouhodobější účinnosti zásahu. Následně byly doplněny chybějící části díla a nahrazeny nevyhovující doplňky. Ve druhé etapě buly provedeny kopie odcizených částí památky, tzn. obou putti a kartuše s reliéfem svržení sv. Jana do Vltavy. Předmětem závěrečné třetí etapy bylo vyřešení problematiky kamenné zídky ohrazující sousoší.

Na základě faktů nově zjištěných v průběhu průzkumu bylo vysloveno několik domněnek, z nich z hlediska budoucího restaurování jsou nejzajímavější následující:

- tvar nepůvodní (betonové) pravé ruky anděla, ale především to, že drží krucifix, není původním záměrem autora a je v nesouladu s celkovou kompozicí díla. Původně anděl pouze ukazoval směrem vzhůru (viz Fotodokumentace - komparační sochařská díla). Motiv kříže byl téměř jistě na sousoší původně uplatněn. Je vysoce pravděpodobné, že kříže ve formě velkého krucifixu, nesl (opíral o koleno a přidržoval rukama) sv. Jan, přičemž kříž mohl být vyroben z kovu nebo ze dřeva. Tento typ kompozice je relativně výjimečný (viz Fotodokumentace - komparační sochařská díla).
- tvar kamenné ohrádky byl novým prvkem, novotvarem po všech stránkách degradujícím dílo. Není vyloučeno, že její stavba byla inspirována historickou balustrádou, která byla v průběhu existence díla zničena, ale je také možné, že se jednalo o zcela nový prvek, jehož hlavní funkcí bylo bránit domácí a hospodářské zvěři v přístupu k sousoší.

Na základě požadavku vlastníka památky vzneseného v průběhu restaurování bylo rozhodnuto o odstranění nepůvodní zídky, a jejím nahrazení novým ohrazením ve formě železných kovaných výplní zasazených do čtyř kamenných rohových pilířků (viz **Nový základ a podesta**).

Popis restaurátorského zásahu

Předzpevnění

Silně narušené partie kamene byly lokálně zpevněny přípravkem na bázi oganokřemičitanů o vhodné koncentraci. Samotnému lokálnímu zpevnění předcházelo celkové očištění za sucha – manuální mechanické odstranění méně odolných vrstev nečistot, případně mikrovegetace a nevyhovujících doplňků.

Statické zajištění – demontáž

Z důvodu existence statické poruchy (rozevírání vertikálních trhlin v horní partii střední části podstavce) byla provedena demontáž sousoší a podstavce, a kromě vyjmutí železného čepu, který způsobil vznik výše zmíněných trhlin, byly demontovány také ostatní železné kotvící prvky, které by v případě ponechání na svých místech v budoucnu způsobily další poškození díla. Demontovaná památka byla přemístěna do vhodného zastřešeného prostoru, kde proběhly následující etapy restaurování.

Demontáž sousoší umožnila následné zbudování nového základu do nezámrzné hloubky. V rámci zemních prací potřebných pro nový základ byl proveden průzkum základu a podzákladí, který byl součástí navazujícího destruktivního průzkumu kamenné zídky. Poznatky tohoto průzkumu byly nutným podkladem pro rozhodnutí o dalším postupu a rozsahu prací třetí etapy restaurování, která se zabývala kamennou ohrádkou.

Očištění

Všechny slaběji ulpívající nečistoty byly odstraněny z povrchu sochy mechanicky za sucha. Mikrovegetace (lišejníky, řasy) byla umrtvena herbicidním přípravkem a následně odstraněna spolu s pevněji ulpívajícími prachovými nečistotami tlakovou vodou (vějířovým paprskem) o nízkém tlaku v kombinaci s vhodným tenzidem. Zvlášť citlivě byly čištěny narušené partie díla, u nichž existovalo vyšší riziko poškození.

Tmavé krusty byly odstraněny, nebo pouze zeslabeny (v závislosti na míře jejich průniku do struktury povrchu kamene) tryskáním mikroabrazivem – umělý korund (F 180 = zrnitost 0,075 – 0,090 mm) přístrojem s možností přesné, navzájem nezávislé regulace množství abraziva a pracovního tlaku vzduchu. Tímto způsobem bylo možno za neustále kontroly přizpůsobovat sílu abraze stavu čištěného kamene.

Veškeré druhotné doplňky, které nevyhovovaly z hlediska technologického (prostoupené trhlinami, nedostatečně přichyceny k podkladu), nebo estetického (nevyhovující z hlediska modelace, struktury povrchu a barvy) byly odstraněny. Odstraněny byly rovněž nevyhovující výplně spár. Velké, modelačně zdařilé doplňky chybějících částí (ruce sv. Jan a ruka anděla) byly zachovány a dále restaurovány.

Na čelní a zadní straně dolní partie středního dílů podstavce bylo po odstranění nevyhovujících doplňků zjištěno poškození ve formě hlubokých svisle orientovaných vrypů, nebo zářezů. Jedná se o poškození způsobené cílenou činností, pravděpodobně bylo dílo použito jako brusný kámen k nabroušení nějakého nástroje. Podobné poškození bylo zjištěno u krucifixu vysekaného do téhož kamene poblíž Moravské Třebové (viz **Fotodokumentace**).

Z díla byly odstraněny veškeré železné kotvící prvky, které by v budoucnu mohly být příčinou dalšího poškozování díla. Jednalo se především o:

- masivní železné kramle, kterými byly vzájemně spojeny dvě části dolní partie podstavce (nejníže umístěná hranolová část podstavce).
- Kramle kotvící do podstavce obě boční konzoly na, kterých byly v minulosti umístěny sochy obou putti. Z důvodu nutnosti demontáže kramlí musely být demontovány obě konzoly (viz fotodokumentace).
- Železné háky, na kterých byly zavěšeny obláčky a okřídlené hlavy putti v oblacích.

Konsolidace

Bylo provedeno celkové zpevnění díla přípravkem na bázi oganokřemičitanů o vhodné koncentraci a typu v souladu se stavem zpevňované horniny. V případě potřeby bylo opakovaně provedeno lokální zpevnění silněji narušených partií. Vlasové tektonické trhliny byly injektovány koncentrovaným organokřeničitanovým prostředkem s emulgovanými minerálními plnivy (viz **Přehled technologií a materiálů navržených pro restaurování**). Velké prostupující trhliny byly (v závislosti na charakteru a míře budoucího namáhání trhlin) zainjektovány, buď přípravkem na bázi organokřemičitanů s minerálním plnivem, nebo modifikovanou epoxidovou pryskyřicí. Definitivní modelační úprava trhlin byla provedena v rámci etapy **Doplnění chybějících částí**.

Oddělené části modelace byly petrifikovány a osazeny zpět na svá místa pomocí lepidla na bázi epoxidové pryskyřice. Sanace trhlin v pravé ruce anděla a obou dlaních sv. Jana byla provedena formou injektáže epoxidovou pryskyřicí.

Obě dlaně sv. Jana byly odděleny a znovu osazeny na svá místa tak, aby lépe vyhovovaly své původní funkci, kterou bylo s největší pravděpodobnosti nesení krucifixu (viz **Celková koncepce restaurátorského zásahu**). Obě dlaně byly ukotveny na svých místech armaturou z nerezové oceli. Nefunkční konglomerovaná hliníko-měděná armatura, na kterou byly betonové dlaně namodelovány, byla z jejich zápěstí vypreparována a odstraněna. Stejně tak dlaň doplněné pravé ruky velkého anděla, která byla v minulosti chybně vymodelována tak, aby třímala disproporčně malý placatý plechový křížek, byla v zápěstí oddělena a nevyhovující armatura odstraněna. Její tvar a kompozice byla upravena tak, aby vyhovovala původní ideové (ikonografickému) koncepci díla, kterou je apoteóza sv. Jana Nepomuckého. Anděl původně ukazoval pravou rukou směrem vzhůru (do nebeského království), a v tomto duchu byla ruka přizpůsobena (viz. **Fotodokumentace**).

Jak bylo uvedeno výše, obě konzoly, nesoucí původně sošky putti byly demontovány z důvodu nutnosti odstranění nevyhovujících železných kramlí. Po odstranění této železné armatury byly z masivní nerezové oceli vyrobeny nové kotvící prvky a kamenné konzoly byly osazeny zpět na svá místa. Konstrukce a způsob montáže nových kotvících prvků umožňuje v případě budoucí potřeby relativně snadnou demontáž obou kamenných konzol (viz **Fotodokumentace**).

Doplnění chybějících částí

Chybějící části byly doplněny tmelem na bázi minerálních hydraulických pojiv a křemičitých písků vhodných frakcí. Tato doplňovací hmota byla modifikována vhodnou syntetickou polymerní pryskyřicí a probarvena kvalitními anorganickými pigmenty tak, aby se strukturálně i barevně co možná nejvíce přiblížila vzhledu původního kamene – při probarvování tmelů byla zohledněna pravděpodobná míra a forma případných barevných změn, které s delším časovým odstupem mohou v budoucnu nastat. Při provádění modelačně významnějších doplňků byla využita historická a komparační fotodokumentace a proběhla konzultace s příslušným zodpovědným pracovníkem státní památkové péče. Pouze v nezbytných případech byly při doplňování použity armovací čepy (z nekorodující oceli). Vlasové trhliny, před tím ošetřené injektáží, byly zaplněny tmelem tak, aby bylo zamezeno zatékání vody.

Doplnění větších chybějících částí bylo provedeno formou kamenných plomb. Jednalo se o špičku levého chodidla sv. Jana a část pravé konzoly. Zhotovení kamenných doplňků, byť celkově náročnější, je z hlediska trvanlivosti a celkově příznivější symbiózy těchto nových částí s původním dílem vhodnější. Ke zhotovení těchto kamenných doplňků bylo použito horniny vzhledem co možná nejbližší původnímu kamennému materiálu doplňovaného díla - mladějovský pískovec. Vzhledem k tomu, že se mladějovský pískovec netěží, byly jako zdroj materiálu použity kamenné prvky z dnes již neexistujících objektů. Nově vysekané doplňky byly finálně tvarově a povrchově dokončeny po osazení na svá místa. V případě špičky levé boty sv. Jana byly k osazení použity kotvící prvky z nerezové oceli.

Nejrozsáhlejšími doplňky díla bylo nahrazení kartuše a dvou putti uloupených na přelomu 20. a 21. století. Všechny tři součásti díla byly nejprve za pomoci historické fotodokumentace vymodelovány ze sochařské hlíny a odlity do sádry, čímž byly získány modely pro vysekání do kamene. Nejprve byla do kamene „převedena“ kartuš. Vzhledem k tomu že původní materiál (mladějovský pískovec) je dlouhodobě nedostupný z důvodu ukončení těžby, bylo jako materiálu použito vyřazeného kamenné prvku ze zrušeného náhrobku, vyrobeného z příbuzného maletínského pískovce, který je svými vlastnostmi (jemnozrnný) velice blízký původnímu materiálu. Vzhledem k nevhodným rozměrům byl matetínský pískovec ploště nalepen na desku z vyhnánovského pískovce.

Po vysekání byla kartuš barevně přizpůsobena celkové barevnosti památky. Oba putti byly vysekáni později, do velmi jemného polského pískovce, jehož existence byla zjištěna a jeho kvalita ověřena až v průběhu přípravy prací. Z hlediska vlastností a vzhledu se jedná o ideální náhradu originálního materiálu. Všechny tři doplněné části byly na dílo osazeny v rámci celkové montáže.

Doplněním chybějících částí díla se rozumí také nahrazení nebo repase demontovaných nevyhovujících kovových prvků. Podrobněji je doplnění kovových částí popsáno dále (viz **Kovové prvky**).

Povrchová úprava díla

Konečná povrchová úprava byla provedena v s poslední zdokumentovanou formou prezentace díla, tzn. v přirozené barevnosti kamene. Pro dosažení celkově vyváženého působení díla byla provedena lokální retuš barevně nevyhovujících partií v souladu s charakterem dotyčného přírodního kamene a přirozenou patinou jeho povrchu. Míra zvýraznění nápisu byla přizpůsobena celkovému výrazu díla tak, aby příliš nepoutala pozornost, ale zároveň plnila svoji funkci. Ke zvýraznění chronogramu byla zvolena původní barevná skladba - červený podklad (barevný tón vycházející ze stávající barvy) a zlatá svrchní barva. Barevná retuš i zvýraznění písma byly provedeny reverzibilními barvami s nízkým obsahem pojiva na bázi akrylátu (viz **Přehled technologií a materiálů navržených pro restaurování**).

Nový základ a podesta

V roce 2017 byl zhotoven pro dílo nový základ. Při bourání předchozího základu bylo zjištěno, že je celkově novodobý. Tento základ byl v minulosti zhotoven postupným ubouráváním původního (pravděpodobně cihelného) základu, přičemž bourané části byly průběžně nahrazovány podsunováním betonových obrubníků, které pak byly po obvodu „sevřeny“ železobetonovým věncem s improvizovanou armaturou – jako armatura byly použity nízkoprofilové „důlní“ kolejnice (viz fotodokumentace).

Během následujících výkopových prací potřebných k dosažení nezamrzne hloubky nového základu, bylo nalezeno několik historických kamenných prvků. Kromě již dříve zmiňovaných prvků z opuky, druhotně použitých pro zbudování "chodníčku" po obvodu ohrady, byly nalezeny zbytky robustních schodů s nosem z místního hrubozrnného pískovce a tři bloky, které v minulosti sloužily snad jako "prahy "balustrády", zhotovené z obdobného hrubozrnného pískovce. Vzhledem k lokalizaci nálezu mohutných schodů s nosem a jejich celkové proporci je pravděpodobné, že na nich v minulosti stál podstavec sousoší (viz hist. fotodokumentace). Zbytky prahů balustrády jsou podkladem úvahy o možnosti existence historické balustrády, která byla po své destrukci dodatečně nahrazena současnou zídkou. Z tvarového členění "prahů" vyplývá, že pokud by se jednalo o části původní balustrády ohrazující sousoší sv. Jana, byla by tato balustráda velmi atypická. Také rozmístění kamenických zámků ve formě obdélníků zapuštěných v horní ploše prahů napovídá, že výplň mezi madlem a prahem nebyla tvořena kuželkami, ale snad reliéfně zdobenou, prolamovanou deskou. Bohužel nebyly nalezeny žádné fragmenty kamenných prků podporující alespoň jednu z těchto teorií. Na vnitřní straně ohrady byla na zadní straně rohového pilířku provedena sonda, která ověřila, že na boku toho kamenného prku není vysekána "půlkuželka", jak je v případě kdy se jedná o balustrádu většinou obvyklé.

Výše zaznamenané úvahy o původním vzhledu díla nemění nic na skutečnosti že, ať už byla stavba zídky inspirována historickou balustrádou, nebo je novým prvkem, jehož hlavní funkcí bylo v minulosti bránit domácí a hospodářské zvěři v přístupu k sousoší, byla nepůvodním novotvarem, disproporčním konglomerátem druhotně použitých kamenných prvků, který nebyl součástí původního výtvarného záměru. Tento přílepek nejenže byl sám o sobě mírně řečeno neestetický, ale navíc záporně ovlivňoval celkový výraz díla. Nízká estetická kvalita tohoto "lidového" doplňku souviselo s mizerným stavebně řemeslným provedením (např. chyběl dostatečný základ) a od něj se odvíjející potřebou častých oprav, které byly prováděny v podobně řemeslně svobodném duchu. Tento pochybný prvek, "ohrada", která bohužel pravděpodobně nedopatřením požívala stejné míry památkové ochrany jako samotné sousoší sv. Jana Nepomuckého, svojí existencí toto sochařsky prvotřídní dílo pouze hyzdilo.

Na základě výše uvedených faktů bylo velice problematické navrhnout způsob restaurování ohrady kolem sousoší sv. Jana Nepomuckého. V prvé řadě byl ve spolupráci s příslušnými pracovníky státní památkové péče a odborníky zabývajícími se historií umění nově přehodnocen historický význam tohoto novotvaru vzhledem k hodnotě původního sousoší a byly určeny priority. Jinými slovy, byla hledána odpověď na otázku, zda historická

hodnota ohrady je natolik významná, že bude upřednostněna před celkovým výrazem barokního sousoší, i přes to že jej svojí existencí po všech stránkách degraduje. V této situaci bylo nakonec rozhodnuto o odstranění ohrady. Na žádost vlastníka byly vypracovány návrhy na nové „obehnání" díla. První variantou bylo zbudování kamenné balustrády, druhou oplocení jednoduchými kovanými výplněmi vsazenými do kamenných nárožních pilířků. Nakonec byla za účasti všech dotčených stran zvolena druhá, méně finančně a časově náročná varianta - **Nové ohrazení ve formě železných kovaných výplní zasazených do čtyř kamenných rohových pilířků**. Po zbourání ohrady bylo toto nové „oplocení" bylo zbudováno na betonovém základu dosahujícím do nezámrzné hloubky. Kamenné části byly vzájemně spojeny čepy a kramlemi z nerezové oceli. Obdobně, také kované železné výplně byly v kamenných pilířcích a obrubnících ukotveny pomocí nerezových kotvících čepů tak, aby bylo zamezeno budoucí poškození kamene následkem koroze. Kované železné výplně a pilířky byly povrchově ošetřeny žárovým pozinkováním a následně natřeny reaktivní „kovářskou„ barvou, tmavě šedého odstínu. I přes důkladné antikorozní ošetření dojde časem nevyhnutelně k lokální korozi těchto železných prvků. Z tohoto důvodu jsou železné výplně k výše zmíněným nerezovým čepům připevněny systémem šroubů, umožňujícím relativně bezproblémovou demontáž. Tímto způsobem je v budoucnu umožněno jejich důkladné odrezení a nátěr a zároveň minimalizováno riziko, že při tom dojde k poškození nebo znečištění památky.

Montáž

Montáž sousoší díla byla provedena na nový betonový základ, přičemž jeho jednotlivé části byly osazeny do jemné vápenocementové malty a zajištěny masivními čepy zhotovenými z nerezové oceli.

Demontované součásti sousoší původně zavěšené na korodujících masivních železných hácích (okřídlené hlavy putti, obláčky) i nově vysekané části (oba putti a kartuš), byly postupně osazeny zpět na svá místa, pomocí nerezových čepů (viz **Fotodokumentace**). Konstrukce a způsob montáže nových kotvících prvků umožňuje v případě budoucí potřeby relativně snadnou demontáž (viz **Kovové prvky**). Vyplnění spár bylo provedeno modifikovanou vápennocementovou maltou probarvenou stabilními železitými pigmenty. Barva a struktura povrchu spár byla přizpůsobena okolnímu kamennému materiálu tak, aby spára opticky nenarušovala dojem celistvosti díla.

Jak bylo uvedeno výše, obě konzoly, nesoucí původně sošky putti byly demontovány z důvodu nutnosti odstranění nevyhovujících železných kramlí. Po odstranění této železné armatury byly z masivní nerezové oceli vyrobeny nové kotvící prvky a kamenné konzoly byly osazeny zpět na svá místa.

Na základě požadavku vlastníka památky bylo dílo obehnáno novým ohrazením ve formě železných kovaných výplní zasazených do čtyř kamenných rohových pilířů (viz **Nový základ a podesta**, **Kovové prvky**).

Umístění nových puttů

Historie vzniku díla a důvod jeho současného umístění nejsou známi. Podle jedné z teorií, byly v době po zrušení dominikánského kláštera v Boskovicích v roce 1784 veškeré sochy, do té doby umístěné v areálu kláštera, rozvezeny jako dary po okolních vesnicích. Je to jedna z možností, jak vysvětlit umístění tak špičkové sochařské práce jako je dotyčné svatojánské sousoší v Šebetově, ale také např. stejně kvalitního sousoší sv. Josefa s Ježíškem na návrší za obcí Knínice. Knínická socha, vysekaná do stejného typu kamene jako šebetovská, má navíc nepůvodní podstavec, což také podporuje domněnku o druhotném umístění. V průběhu řešení problematiky ukotvení obou nově vysekaných puttů na konzolách podstavce vyvstala otázka důvodu takto „technicky nekvalitního" způsobu umístění obou postaviček, v rámci tak profesionálního díla. V případě, že by sousoší apoteózy sv. Jana bylo do Šebetova umístěno druhotně, např. i s časovým odstupem od demontáže, není vyloučeno, že mohlo dojít při montáži k záměně míst obou sošek putti. Pravého za levého a obráceně. Tato záměna by vysvětlovala brutální způsob kotvení andílků kamenickou kramlí, pro kterou byla vysekána hluboká svislá drážka v zádech. Při modelové výměně obou sošek formou fotomontáže dílo působí přirozeně z kompozičního hlediska i z hlediska logiky celého výjevu, když pohledy puttů směřují k ústřednímu ideovému motivu, nanebevzetí sv. Jana Nepomuckého (viz Fotodokumentace). Tato výše uvedená spekulace byla bohužel formulována až po montáži díla. V případě, že by na základě odborná diskuze na úrovni specialistů NPÚ byla domněnka o zaměnění míst andělů shledána pravděpodobnou natolik, že by bylo shledáno jako přípustné jejich „vrácení na původní místa", bylo by technicky možné díky relativně snadno demontovatelnému systému kotvení, andílky bez většího rizika poškození oddělit a snést. Pro ověření umístění a kompozice by na

sousoší musela proběhnout a být zdokumentována zkušební „montáž“, ke které by bylo možno, z důvodu snadnější manipulace, využít sádrové modely obou andílků. Samotné realizaci tohoto prvku by muselo předcházet schválení příslušných orgánů státní památkové péče.

Kovové prvky

Ikonografické a výtvarně - kompoziční kovové prvky:

Svatozář byla demontována a následně byly odmontovány z obruče jednotlivé hvězdy, čímž bylo umožněno kvalitní ošetření obruče proti korozi i očištění a nové pozlacení hvězd. Po demontáži rozhodnuto o restaurování původní obruče a vytvoření nového způsobu kotvení. Veškeré nátěry byly z obruče i hvězd za pomoci odstraňovačů na bázi organických rozpouštědel. Z obruče byla následně odstraněna koroze citlivým mikrotryskáním (viz **Přehled technologií a materiálů použitých pro restaurování**). Očištěný povrch byl stabilizován kvalitním antikorozním nátěrem s vysokým obsahem zinku. Barevné členění jednotlivých částí svatozáře bude zachováno - obruč černá, hvězdy po provedení vhodných základních a podkladních nátěrů pozlacené (na mixtion plátkovým zlatem). Atribut byl na své místo osazen pomocí pouzdra speciálně vyrobeného z nerezového jeklu, do nějž je zasunuta spodní část obruče zasazená původně do kamene. Proti vysunutí je obruč zajištěna z vnitřní strany šroubem. Tento prvek umožní v budoucnu důkladné ošetření svatozáře - odrezení a nátěr obruče + přezlacení hvězd, přičemž je minimalizováno riziko, že při demontáži dojde k poškození nebo znečištění památky.

Palmová ratolest třímaná levým putti byla vytvořena nově, bez ohledu na tvar zachycený na historické dokumentaci, jelikož bylo shledáno a v rámci odborných konzultací potvrzeno, že se jedná o nepůvodní novotvar. K výrobě byla použita nerezová ocel. Povrch byl, po ošetření příslušnými podkladovými vrstvami zaručujícími kvalitní přilnavost, pozlacen plátkovým zlatem na mixtion.

Nepůvodní plechový **krucifix** byl odstraněn z pravé nepůvodní ruky anděla. V případě zájmu vlastníka díla je možné uvažovat o uplatnění tohoto atributu ve formě velkého krucifixu. Pro ověření rozměrů a kompozice kříže byl na sousoší zkušebně umístěn a zdokumentován proporční model (viz **Fotodokumentace**). Samotné realizaci tohoto prvku by musela předcházet odborná diskuze na úrovni specialistů NPÚ a následně, ve spolupráci, vytvoření návrhů a modelu. Pro možnost stabilního umístění kříže by musely být upraveny obě nepůvodní doplněné ruce sv. Jana tak, aby většinu váhy kříže nesla pravá noha, o jejíž pravé koleno by byl opřený. Předpokladem je vytvoření krucifixu z nerezového plechu (dutá odlehčená varianta), nebo vyřezání do trvanlivého dřeva (dub, akát) včetně důkladné konzervace.

Lucerna ve tvaru osmicípé hvězdy, umístěná na železné konzole čelní strany střední části podstavce, je doložena historickou fotodokumentací (viz **Fotodokumentace**). Studiem historických fotografií bylo zjištěno, že se jedná o nepůvodní doplněk. Konzola lucerny byla původně určena pro plynovou lampu a byla pro svoji funkci na sousoší použita druhotně. Kromě charakteristického tvaru konzoly je tento názor podpořen také nesrovnalostí v kompozici, proporci a řemeslném zpracování konzoly a lucerny. Profesionálně vyrobená konzola, má účelný slohový tvar, včetně dekorativní prvků (profilované prstence, rozeta v místě ukotvení do kamene atd. Lucerna je vzhledem ke konzole příliš malá, její tvar je jaksi podivně neslohový, její konstrukce a provedení řemeslně nepřesvědčivé. Z tohoto hlediska kontrastuje lucerna s celkovým provedením a uměleckou úrovní sousoší. Ve spolupráci s příslušnými pracovníky státní památkové péče bylo rozhodnuto o zhotovení nové lucerny. Na základě dostupné fotodokumentace komparačních děl byl vybrán princip konstrukce a tvaru. Podle návrhu odsouhlaseného odpovědnými zástupci státní památkové péče a zástupcem vlastníka byla zhotovena nová lucerna i masivní kovaná konzola pro její montáž. Z důvodu prodloužení životnosti bylo k výrobě použito nerezové oceli. K zasklení bylo použito průhledného skla s rovným povrchem z důvodu minimalizace světelných ztrát. Z bezpečnostních důvodů byl vytvořen skrytý způsob montáže. Povrch kovových ploch lucerny byl pouze jemně opískován a ponechán v tématu vizuálně příznivé formě s tím, že v případě zájmu vlastníka může dojít k povrchové úpravě.

Kované železné výplně a sloupky byly povrchově ošetřeny žárovým pozinkováním a následně natřeny reaktivní „kovářskou„ barvou, tmavě šedého odstínu. I přes důkladné antikorozní ošetření dojde časem nevyhnutelně k lokální korozi těchto železných prvků. Z tohoto důvodu jsou železné výplně připevněny šrouby k nerezovým kotvícím čepům. Tento způsob montáže jednak zabrání poškození kamenných prvků korozí čepů které jsou v nich osazeny a zároveň umožní relativně bezproblémovou demontáž. Tímto způsobem je do budoucna zajištěna možnost důkladného odrezení a nátěru železného plůtku bez rizika poškození nebo znečištění památky.

Technické kovové prvky:

Veškeré železné **kramle a kotvící čepy** byly nahrazeny kvalitními kopiemi zhotovenými z nerezové oceli. Do budoucna tak bude zamezeno poškození okolního kamene v důsledku koroze původních železných kotvících prvků. Prezentované kotvící prvky (kramle spojující schody a obrubu) byly nově provedeny v kvalitě replik vyrobených tradiční kovářskou technologií z masivního nerezového polotovaru předkovaného za tepla. Tímto postupem bylo dosaženo dojmu historicko-řemeslné autentičnosti, včetně přirozené "patiny" zoxidovaného povrchu.

Nové nerezové kotvící prvky kamenných konzol, nesoucích sošky putti na bocích podstavce, umožňují svojí konstrukcí a způsobem montáže relativně snadnou demontáž, jak již bylo uvedeno výše (viz **Fotodokumentace**).

Na **nové nerezové kotvící prvky** byly zpětně osazeny veškeré kamenné části původně zavěšené na železných hácích a čepech (Kartuš, oba putii, okřídlené hlavy putti, obláčky na podstavci). Jedná se o čep, pevně přichycený v kamenném prvku, zasunutý do pouzdra pevně připojeného do podstavce, přičemž čep je proti vysunutí zajištěn aretačním šroubem umístěným ve spáře mezi ukotveným prvkem a podstavcem. Hlava šroubu je překryta tenkou vrstvou spárovací hmoty vyplňující celou spáru (viz **Fotodokumentace**).

Povrchová úprava

Dílo bylo zřejmě původně celkově polychromovano, ale vzhledem k výjimečnosti nálezů zbytků barevných vrstev byla konečná povrchová úprava byla provedena v duchu dochované současné formy prezentace díla v přirozené barevnosti kamene. Pro dosažení celkově vyváženého působení díla byla provedena lokální retuš barevně nevyhovujících partií v souladu s charakterem dotyčného přírodního kamene a přirozenou patinou jeho povrchu. Barevná retuš byla provedena reverzibilními barvami s nízkým obsahem pojiva na bázi akrylátu (viz **Přehled technologií a materiálů použitých pro restaurování**).

Kolorování nápisů na čelní straně podstavce bylo restaurováno, přičemž bylo ověřeno, že ve spodní vrstvě velkých kapitálek tvořících společně chronogram je červená podkladní vrstva původního zlacení. Malá písmena nápisu byla pouze černá. Zlacení bylo nahrazeno barvou imitující pozlacení, zbytek nápisu byl zvýrazněn lomenou černou barvou.

Konečné konzervační ošetření

Jako prevence proti budoucímu poškození a znečištění (působení vody, chemická koroze, biokoroze, mastná špína, vpíjení prachu atd.) byla provedena konzervace povrchu těch partií díla, které budou zatěžovány vodou a mohly by být tímto zatížením v budoucnu poškozeny. Konzervace byla provedena nejprve vhodným biocidem a následně prostředkem na bázi siloxanových pryskyřic (viz **Přehled technologií a materiálů použitých pro restaurování**).

Přehled technologií a materiálů použitých pro restaurování

Předzpevnění: Funcosil KSE 100, Funcosil KSE 300.
Statické zajištění - demontáž: textilní vázací prostředky, zdvihací zařízení (autojeřáb, vysokozdvižný vozík, paletový vozík atd), kamenické nářadí.
Očištění: Remmers BFA, špachtle, kartáče s umělým vlasem, štětce, tryskání nízkotlakým vějířovitým proudem vody (Kränzle 135), mikrotryskání přístrojem Sandmaster FG1 - 93R (abrazivo tmavý umělý korund zrnitosti F180 – 0.075 – 0,09 mm), kamenická dláta, kamenická palice.
Konsolidace: Funcosil KSE 100, Funcosil KSE 300, nerezová ocel, toluen, xylen, Epoxidová pryskyřice Adesilex PG1, Funcosil KSE 500 STE, křemenný písek ST2, CHS-EPOXY 474..
Doplnění chybějících částí: křemičité písky vhodných frakcí, kamenné drtě vhodných frakcí, pigmenty Bayferox, bílý portlandský cement - AALBORG PORTLAND, akrylátová disperze Sokrat 2802 NA, Paraloid B 72, toluen, xylen, nerezová ocel, epoxidová pryskyřice Adesilex PG1, destilovaná voda, křemenný písek ST2, maletínský pískovec, mladějovský pískovec, polský pískovec Dlugosz, modelářská sádra, modelovací hlína, kamenické nářadí.
Povrchová úprava díla: pigmenty Bayferox, Primal, destilovaná voda, zlatý pigment - imitace zlacení na bázi modifikované slídy.
Montáž: textilní vázací prostředky, zdvihací zařízení (autojeřáb, vysokozdvižný vozík, paletový vozík atd), kamenické nářadí, vápenný hydrát, jemný křemičitý písek, bílý portlandský cement - AALBORG PORTLAND.
Kovové prvky: nerezová ocel, základní barva LAS 2688, tradiční kovářská technologie, plátkové zlato, mixtion, podkladové olejové nátěry pod zlacení.
Konečné konzervační ošetření: Funcosil SNL, Remmers BFA.

Další potenciální rekonstrukční zásahy a doporučený režim památky

Doporučený režim památky

I přes konzervační ošetření hydrofobizačním prostředkem bude restaurované dílo nadále trpět především působením srážkové vody. Po každém zimním období je třeba provádět prohlídky. Při provádění prohlídek je nutné klást důraz na sledování, zaznamenávání a srovnávání zjištěných změn stavu hmotné podstaty památky, tj. drobných i závažných poškození projevujících se zejména korozí kamene, vznikem trhlin a růstem mikrovegetace. Po uplynutí pěti let je třeba provést celkovou kontrolu (včetně kontroly funkčnosti hydrofobizace), případně údržbu díla.

- V zájmu minimalizace rizika poškození památky mohou být veškeré práce a zásahy na památce, včetně demontáže, manipulace a transferů, prováděny pouze oprávněnou osobou (odborníkem s příslušnou kvalifikací – povolením MK ČR), v souladu se zákonem o státní památkové péči.

Vypracoval: MgA. Petr Tůma akad. soch. a rest., adresa: Tyršova 370, Žirovnice 394 68
tel.: 608 751 365, e-mail: petr.tuma@centrum.cz

V Žirovnici dne 30. 1. 2024

Fotodokumentace

Obsah: 110 stran / 110 ks fotografií

Fotografie č. 1

Celkový pohled z jihovýchodu

Historická fotografie z počátku 20. století (nejstarší známý záběr) – na fotografii jsou zachyceny oba putti, kartuš a lucerna ve tvaru osmicípé hvězdy. Pravá ruka velkého anděla je odlomena, levé i pravé ruce sv. Jana chybí prsty. "Průchod" ohradní zítkou je užší a přehrazený druhotně použitým kamenným prvkem. Podstavec sousoší stojí na schodovém stupni s oblým nosem, schod je pravděpodobně podezděním vyvýšen cca 20 cm nad úrovní terénu uvnitř ohrazeného prostoru.

(výřez z digitální fotografie – zdroj: poskytla obec Šebetov, Z. Čížek, starosta)

Fotografie č. 2
Horní partie díla – výřez z předchozí fotografie

Detail historické fotografie z počátku 20. století (nejstarší známý záběr) – pravá ruka velkého anděla je odlomena (na lomu je patrný otvor pro umístění železného čepu kotvící původní ruku v rameni), pravé ruce sv. Jana chybí prsty.

(výřez z digitální fotografie – zdroj: poskytla obec Šebetov, Z. Čížek, starosta)

Fotografie č. 3
Střední partie podstavce – výřez z fotografie č.1

Detail historické fotografie pravděpodobně z počátku 20. století (nejstarší známý záběr) – na fotografii je zachycena kartuš a lucerna ve tvaru hvězdy, nasazená na kovové konzoli. Jedná se o nepůvodní, druhotně použitou konzolu plynové lucerny.

(výřez z digitální fotografie – zdroj: poskytla obec Šebetov, Z. Čížek, starosta)

Fotografie č. 4
Celkový pohled z jihovýchodu

Historická fotografie pravděpodobně z první poloviny 20. století po dílčí opravě – na fotografii jsou zachyceni oba putti, kartuš a lucerna ve tvaru osmicípé hvězdy. Konzola lucerny je ohnutá. Pravá ruka velkého anděla je doplněna, a nenese žádný atribut. Levé i pravé ruce sv. Jana chybí prsty, přičemž pravá ruka byla před poškození pravděpodobně doplněna. "Průchod" ohradní zítkou je užší a přehrazený druhotně použitým kamenným prvkem. Na levé straně podstavce je vykloněný, volně položený schod.

(výřez z digitální fotografie – zdroj: poskytla obec Šebetov, Z. Čížek, starosta)

Fotografie č. 5
Střední partie podstavce – výřez z předchozí fotografie

Detail historické fotografie pravděpodobně z první poloviny 20. století po dílčí opravě - na fotografii je zachycena lucerna ve tvaru hvězdy, nasazená na kovové konzoli, která je poškozená ohnutím směrem dopředu. Jedná se o nepůvodní, druhotně použitou konzolu plynové lucerny.

(výřez z digitální fotografie – zdroj: poskytla obec Šebetov, Z. Čížek, starosta)

Fotografie č. 6
Celkový pohled z jihovýchodu

Historická fotografie pravděpodobně z druhé poloviny 20. století po další dílčí opravě – na fotografii jsou zachyceni oba putti, kartuš a lucerna ve tvaru osmicípé hvězdy. Konzola lucerny je opravena - narovnána. Pravá ruka velkého anděla je doplněna a nese malý, pravděpodobně betonový krucifix. Levé i pravé ruce sv. Jana chybí prsty. "Průchod" ohradní zítkou je odbouráním rozšířen a zabezpečen dřevěným plotovým dílcem, předchozí přehrazení druhotně použitou kamennou římsou bylo odbouráno. Schody jsou pravděpodobně opraven a znova osazeny.

(výřez z digitální fotografie – zdroj: poskytla obec Šebetov, Z. Čížek, starosta)

Fotografie č. 7
Celkový pohled z jihovýchodu

Historická fotografie pravděpodobně z druhé poloviny 20. století po další dílčí opravě – na fotografii jsou zachyceni oba putti a kartuš. Lucerna ve tvaru osmicípé hvězdy včetně konzoly chybí. Pravá ruka velkého anděla je doplněna a nese malý, pravděpodobně betonový krucifix. Levá ruka sv. Jana je doplněna. Levý putto nese kovovou palmovou ratolest. "Průchod" ohradní zítkou je odbouráním rozšířen a zabezpečen dřevěným plotovým dílcem. Na pohledově levé straně zídky je patrná trhlina.

(výřez z digitální fotografie – zdroj: poskytla obec Šebetov, Z. Čížek, starosta)

Fotografie č. 8
Celkový pohled z jihovýchodu

Fotografie z roku 1998 po další opravě – na fotografii jsou zachyceni oba putti a kartuš. Pravá ruka velkého anděla je nově doplněna a nese malý plechový křížek. Levá ruka i pravá ruka sv. Jana jsou nově doplněny. Levý putto nese novou, pravděpodobně betonovou, palmovou ratolest. Dřevěný plotový dílec vyplňující „průchod“ zídkou byl odstraněn.

(výřez z digitální fotografie – zdroj: poskytl Jane Leitgeb, autor)

Fotografie č. 9
Detail střední části sousoší

Fotografie z roku 1998 po další opravě – na fotografii jsou zachyceni oba putti a kartuš. Levý putto nese novou, pravděpodobně betonovou, palmovou ratolest.

(výřez z digitální fotografie – zdroj: poskytl Jane Leitgeb, autor)

Fotografie č. 10
Celkový pohled z jihovýchodu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 11
Celkový pohled z jihu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 12
Celkový pohled ze západu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 13
Celkový pohled ze severu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 14
Celkový pohled na sousoší z jihovýchodu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 15
Celkový pohled na sousoší z jihu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 16
Celkový pohled na sousoší z jihozápadu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 17
Celkový pohled na sousoší ze západu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 18
Celkový pohled na sousoší ze severozápadu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 19
Celkový pohled na sousoší ze severu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 20
Celkový pohled na sousoší z východu

Stav před restaurováním v roce 2016 – oba puti a kartuš byly ukradeni.

Fotografie č. 21
Pravá ruka velkého anděla – stav před restaurováním

Ruka a křížek – doplňky provedené v rámci předchozího restaurování.

Fotografie č. 22
Kamenná konzola na levé straně podstavce – stav před restaurováním

Před loupeží na konzole seděla socha putta, držícího palmovou ratolest. Znečištění mikrovegetací a prachovými depozity. Z konzoly vyčnívá zkorodovaná část železného čepu, který v minulosti kotvil postavu putta. Železná kramle kotvící konzolu do podstavce je zkorodovaná.

Fotografie č. 23
Detail horní plochy konzoly na pravé straně podstavce – stav před restaurováním

Fotografie zachycuje korodující povrch železné kramle kotvící konzolu k podstavci. Znečištění prachem, tmavými depozity, místy nevyhovující doplňky plochy kolem kramle.

Fotografie č. 24
Detail horní partie čelní strany podstavce – stav před restaurováním

Dva zkorodované háky, na nichž byla před loupeží zavěšena kartuš s reliéfem svržení sv. Jana Nepomuckého do Vltavy.

Fotografie č. 25
Dolní partie pravého boku podstavce – stav před restaurováním

Znečištění mikrovegetací a prachovými depozity, tmavé krusty, nevyhovující druhotné doplňky (spáry, okolí kramle atd.), rezavějící železná kramle. Dolní partie podstavce (široká spára mezi novodobým opukovým schodem a podstavcem) je zalita betonem.

Fotografie č. 26
Detail kramle na dolní partii pravého boku podstavce – stav před restaurováním

Na fotografii je dobře patrný vrstevnatý nárůst rzi ve spáře mezi kramlí a kamenem - z tohoto důvodu došlo k "vydutí" kramle směrem od soklu a tím k odtržení vrstev kamene, o které se kramle boky opírala.

Fotografie č. 27
Průběh restaurování – 2017

Demontované dílo v Šebetově.

Fotografie č. 28
Průběh restaurování – 2017

Demontované dílo v Šebetově.

Fotografie č. 29
Průběh restaurování – 2017

Průběh odstraňování hrubších, slabě ulpívajících nečistot – pohledově pravá strana je očištěna.

Fotografie č. 30
Průběh restaurování – 2017

Demontované okřídlené hlavy andílků v oblacích. Průběh odstraňování hrubších, slabě ulpívajících nečistot.

Fotografie č. 31
Průběh restaurování – 2017

Dolní část podstavce. Průběh odstraňování hrubších, slabě ulpívajících nečistot – pohledově pravá strana je očištěna.

Fotografie č. 32
Průběh restaurování – 2017

Průběh odstraňování tmavých pevně ulpívajících depozit a krust – pohledově levá strana je očištěna.

Fotografie č. 33
Průběh restaurování – 2017

Stav po odstranění tmavých pevně ulpívajících depozit a krust.

Fotografie č. 34
Průběh restaurování – 2017

Horní partie pravého boku podstavce – zkorodovaný hák pro ukotvení obláčku.

Fotografie č. 35
Průběh restaurování – 2017

Horní partie levého boku podstavce – zkorodovaný hák pro ukotvení obláčku.

Fotografie č. 36
Průběh restaurování – 2017

Horní plocha středního dílu podstavce – tlak koroze narůstající na železném kotvícím čepu způsobil vznik trhlin, paprskovitě se šířících od otvoru s čepem.

Fotografie č. 37
Průběh restaurování – 2017

Detail horní plochy středního dílu podstavce – tlak koroze narůstající na železném kotvícím čepu způsobil vznik trhlin, paprskovitě se šířících od otvoru s čepem.

Fotografie č. 38
Průběh restaurování 2017 - 2018

Průběh odsolování podstavce – na povrchu zábalu jsou patrné hnědorezavé skvrny usazenin solí transportovaných z kamene do papírové buničiny.

Fotografie č. 39
Průběh restaurování – 2017

Doplňování chybějících částí – průběh vytváření modelu uloupené kartuše.

Fotografie č. 40
Průběh restaurování – 2017

Doplňování chybějících částí – sádrový model uloupené kartuše.

Fotografie č. 41
Průběh restaurování – průběh demolice novodobého základu v roce 2017

Na fotografii je dobře patrný novodobý základ tvořený betonovými obrubníky, po jejichž obvodu jsou umístěny opukové schody (přední schod je již demontován). Plocha uvnitř, mezi schodem a ohradou, je "vydlážděna" tvarově neupravenými opukovými a břidlicovými plotnami.

Fotografie č. 42
Průběh restaurování – průběh demolice novodobého základu v roce 2017

Na fotografii je dobře patrný novodobý základ tvořený betonovými obrubníky, po demontáži nepůvodních opukových schodů.

Fotografie č. 43
Průběh restaurování – průběh demolice novodobého základu v roce 2017

Improvizovaná armatura vybouraná znovodobého základu - byly použity lehké kolejnice.

Fotografie č. 44
Průběh restaurování – průběh demolice novodobého základu v roce 2017

Kopaná sonda - bloku z kamenného chodníčku po obvodu ohrady. Na fotografii je dobře patrná profilace druhotně použitého kamenného prvku - jeho celkový tvar má charakter okenního parapetu. Nad ním jsou patrné praskliny v ohradní zídce.

Fotografie č. 45

Průběh restaurování – průběh demolice novodobého základu v roce 2017

Kamenné prvky z hrubozrnného pískovce místní provenience (chlumy), nalezené pod demolovaným novodobým základem - kamenné bloky které původně mohly sloužit jako obrubníky starší ohrady resp. balustrády. Není vyloučeno, že jeden z těchto kamenných prvků byl v minulosti druhotně použit k zahrazení průchodu v ohradě (viz foto 1 a 4).

Fotografie č. 46
Průběh restaurování – průběh demolice novodobého základu v roce 2017

Zbytek kamenného prvku nalezený pod demolovaným novodobým základem - část mohutného kamenného schodu s nosem vysekaný do mladějovského pískovce (stejný typ kamene ze kterého je vysekáno sousoší). Je pravděpodobné, že na schodech tohoto tvaru stál původně podstavec.

Fotografie č. 47
Průběh restaurování – průběh demolice novodobého základu v roce 2017

Detail vnitřní strany levého rohu novodobé ohrady - sonda odkrývá povrch rohového kamenného sloupku. Je zřejmé, že do boku pilířku není vysekána půlkuželka, jak je v případě, kdy se jedná o součást balustrády většinou obvyklé.

Fotografie č. 48
Průběh restaurování – 2018

Levý bok středního dílu podstavce. Stav po demontáži konzol z důvodu výměny zkorodovaných železných kotvících prvků.

Fotografie č. 49
Průběh restaurování – 2018

Zadní strana středního dílu podstavce. Stav po demontáži konzol z důvodu výměny zkorodovaných železných kotvících prvků. Po odstranění nevyhovujících doplňků bylo na čelní a zadní straně zjištěno poškození ve formě hlubokých, svisle orientovaných vrypů, nebo zářezů. Jedná se o poškození způsobené cílenou činností, pravděpodobně bylo dílo použito jako brusný kámen k nabroušení nějakého nástroje. Podobné poškození bylo zjištěno u krucifixu vysekaného do téhož kamene poblíž Moravské Třebové (viz následující fotografie).

Fotografie č. 50
Srovnávací památka – krucifix u Moravské Třebové

Na památce bylo zjištěno poškození podobného charakteru jako na šebetovském sousoší vysekaném do téhož typu kamene. Dílo pravděpodobně bylo použito jako brusný kámen k nabroušení nějakého nástroje.

(zdroj: Neznámý)

Fotografie č. 51
Průběh restaurování – 2018

Průběh doplňování chybějících částí. Průběh vytváření kamenného doplňku pravé konzoly demontované z podstavce.

Fotografie č. 52
Průběh restaurování – 2018

Průběh doplňování chybějících částí středního dílu podstavce – demontované konzoly byly osazeny zpět na svá místa.

Fotografie č. 53
Průběh restaurování – 2018

Průběh doplňování chybějících částí – Pravá konzola středního dílu podstavce po osazení zpět na své místo.

Fotografie č. 54
Průběh restaurování – 2018

Průběh doplňování chybějících částí – Detail pravé konzoly středního dílu podstavce po osazení zpět na své místo. Na fotografii je zachycen nerezový kotvící prvek umožňující relativně snadnou demontáž v budoucnu.

Fotografie č. 55
Průběh restaurování – 2018

Průběh doplňování chybějících částí – Detail levé konzoly středního dílu podstavce po osazení zpět na své místo. Na fotografii je zachycen nerezový kotvící prvek umožňující relativně snadnou demontáž v budoucnu.

Fotografie č. 56
Průběh restaurování – 2018

Průběh doplňování chybějících částí středního dílu podstavce – stav po doplnění chybějících částí.

Fotografie č. 57
Průběh restaurování – 2018

Průběh doplňování chybějících částí – starší doplňky (ruce) byly demontovány, aby následně byly upraveny a v mírně jiné poloze osazeny zpět.

Fotografie č. 58
Průběh restaurování – 2018

Pravá ruka a koleno sv. Jana. Průběh doplňování chybějících částí – starší doplněk (ruka) byla demontována, aby upravená a v mírně jiné poloze byla osazena zpět.

Fotografie č. 59
Průběh restaurování – 2018

Špička levé boty sv. Jana. Průběh doplňování chybějících částí – průběh vytváření kamenného doplňku.

Fotografie č. 60
Průběh restaurování – 2018

Průběh doplňování chybějících částí – starší doplňky (ruce) byly demontovány, upraveny a v mírně jiné poloze osazeny zpět.

Fotografie č. 61
Průběh restaurování – 2018

Průběh doplňování chybějících částí – stav po doplnění chybějících částí.

Fotografie č. 62
Průběh restaurování – nový schod na novém základu v roce 2018

Fotografie č. 63
Průběh restaurování v roce 2019

Průběh doplňování chybějících částí díla – modelování uloupených puttů.

Fotografie č. 64
Průběh restaurování – 2019

Průběh doplňování chybějících částí – sádrový model levého putta.

Fotografie č. 65
Průběh restaurování – 2019

Průběh doplňování chybějících částí – sádrový model pravého putta.

Fotografie č. 66
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – socha sv. Jana Nepomuckého ve Vimperku. Inspirační zdroj pro návrh lucerny – tvar šesticípé hvězdy.

Fotografie č. 67
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – sousoší Nejsvětější Trojice v Karlových Varech. Inspirační zdroj pro návrh lucerny – tvar šesticípé hvězdy.

(výřez z digitální fotografie – zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c6/Karlovy_Vary_Sloup_se_souso%C5%A1%C3%ADm_Nejsv%C4%9Bt%C4%9Bj%C5%A1%C3%AD_Trojice_%282%29.jpg)

Fotografie č. 68
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – detail sousoší sv. Jana Nepomuckého v Jevíčku. Inspirační zdroj pro návrh lucerny – tvar šesticípé hvězdy (původně lucerna dnes nelogicky zaslepená plechem).

Fotografie č. 69
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – detail sousoší sv. Jana Nepomuckého ve Welsu (Rakousko). Inspirační zdroj pro návrh lucerny – lucerna ve tvaru šesticípé hvězdy na kovaném baldachýnu nad sousoším.

Fotografie č. 70
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – detail sousoší sv. Jana Nepomuckého ve Štítech. Inspirační zdroj pro návrh lucerny – lucerna ve tvaru šesticípé hvězdy.

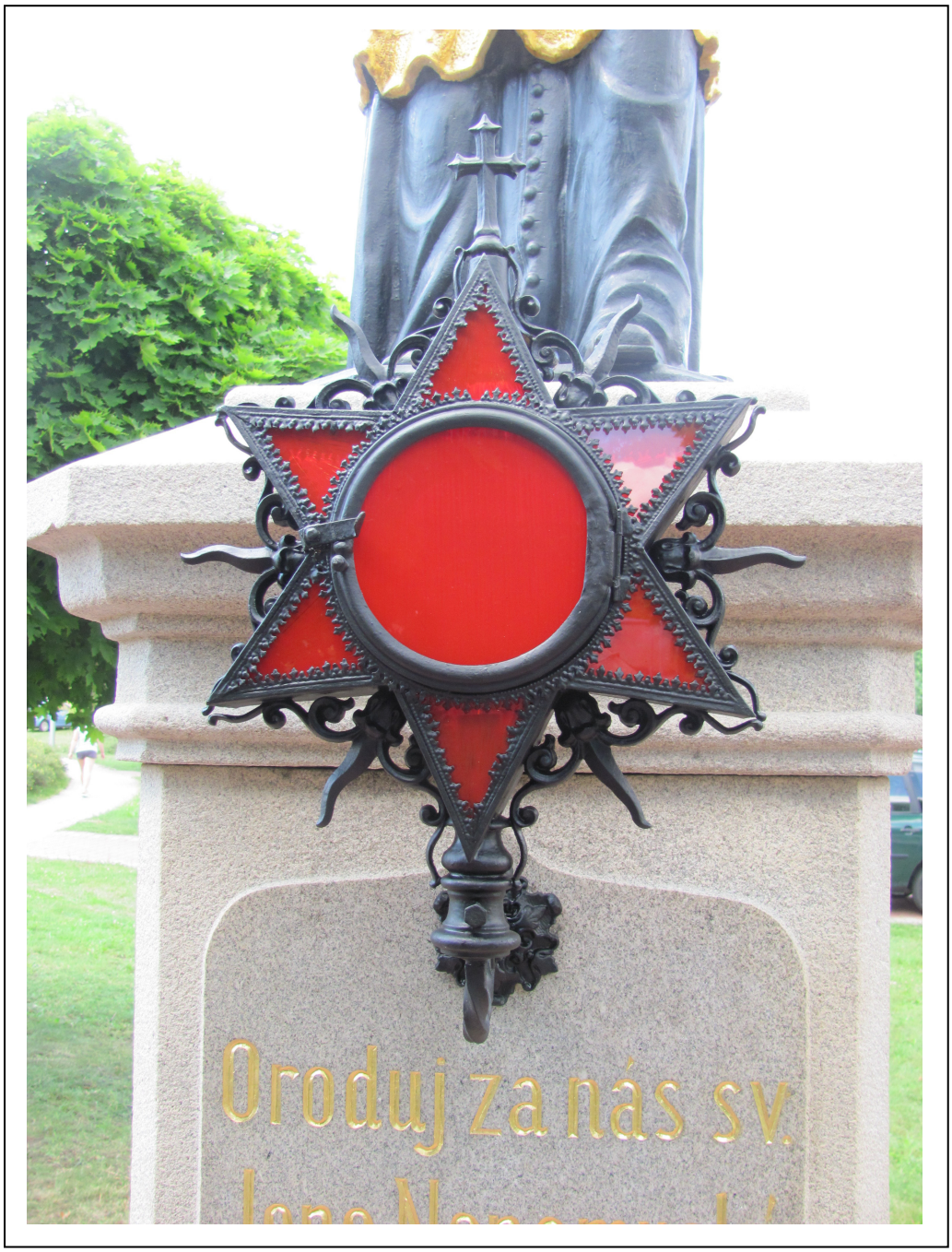

Fotografie č. 71
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – detail sochy sv. Jana Nepomuckého v Únanově. Inspirační zdroj pro návrh lucerny – lucerna ve tvaru šesticípé hvězdy.

Fotografie č. 72
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – detail sochy sv. Jana Nepomuckého v Želivě. Inspirační zdroj pro návrh lucerny – lucerna ve tvaru šesticípé hvězdy.

Fotografie č. 73
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – Lucerna z Mariánského sloupu v Rokytnici v Orlických Horách. Inspirační zdroj pro návrh lucerny – lucerna ve tvaru šesticípé hvězdy.

Fotografie č. 74
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – socha sv. Jana Nepomuckého na Karlově mostě. Inspirační zdroj pro návrh lucerny – lucerna ve tvaru pěticípé hvězdy s motivem šesticípých hvězd.

Fotografie č. 75
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – lucerna pilíře sv. Jana Nepomuckého v Počátkách. Inspirační zdroj pro návrh lucerny – lucerna ve tvaru pěticípé hvězdy.

Fotografie č. 76
Průběh restaurování – 2020

Srovnávací památka – lucerna v katedrále sv. Víta na Pražském hradě. Inspirační zdroj pro návrh lucerny – lucerna ve tvaru osmicípé hvězdy.

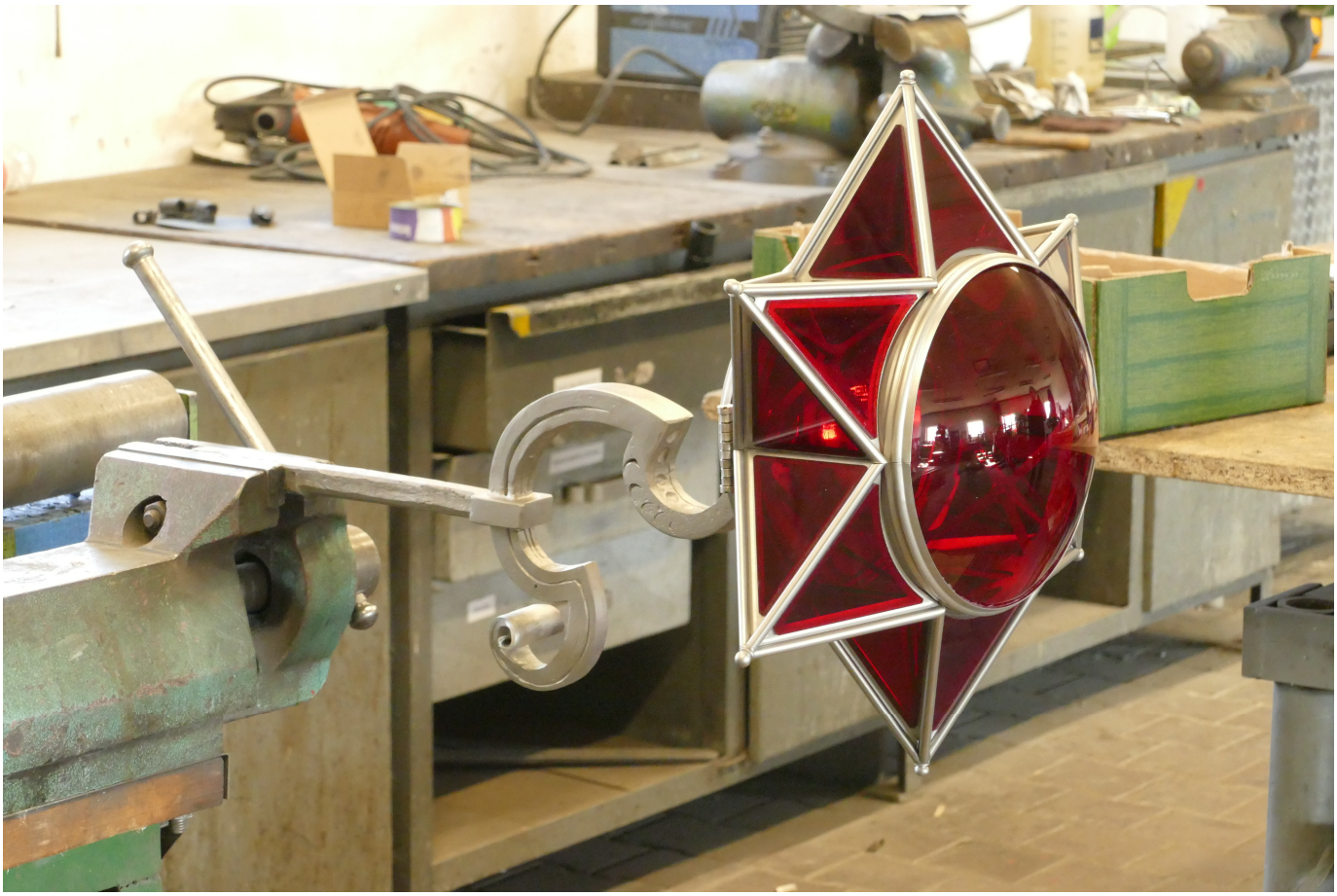

Fotografie č. 77
Průběh restaurování – 2022

Dokončovací práce na nové lucerně pro sousoší sv. Jana Nepomuckého v Šebetově

Fotografie č. 78
Průběh restaurování – 2022

Detail zadní strany lucerny nové lucerně pro sousoší sv. Jana Nepomuckého v Šebetově – způsob montáže lucerny na konzolu.

Fotografie č. 79
Průběh restaurování – 2022

Detail zadní strany lucerny nové lucerně pro sousoší sv. Jana Nepomuckého v Šebetově – způsob montáže lucerny na konzolu.

Fotografie č. 80
Průběh restaurování – 2022

Atributy a nerezové kotvící prvky.

Fotografie č. 81
Průběh restaurování – 2022

Průběh montáže a kompletace díla.

Fotografie č. 82
Průběh restaurování – 2022

Montáž kartuše.

Fotografie č. 83
Průběh restaurování – 2022

Detail spáry mezi podstavcem a kartuší – způsob zajištění kotvících čepů dlouhými šrouby.

Fotografie č. 84
Průběh restaurování – 2022

Nerezové pouzdro pro kotvicí čep hlavy andílka na levé noze sv. Jana.

Fotografie č. 85
Průběh restaurování – 2022

Detail spáry mezi oblakem a zadní stranou podstavce – způsob zajištění kotvících čepů dlouhým šroubem.

Fotografie č. 86
Průběh restaurování – 2022

Malý oblak na pravé straně podstavce – ve spáře je patrná hlava šroubu zajišťujícího kotvící čep.

Fotografie č. 87
Průběh restaurování – 2022

Atributy a nerezové kotvící prvky.

Fotografie č. 88
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 89
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 90
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 91
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 92
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 92
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 92
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 92
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 92
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 92
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 92
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 99
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 100
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 101
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 100
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 103
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 104
Konečný stav po restaurování – 2022

Fotografie č. 105
Srovnávací památka – sousoší sv. Ježíše Krista s Andělem ve Švábenicích.

Je zde ideová a principiálně také kompoziční podobnost s šebetovským sousoším.

Fotografie č. 106

Srovnávací památka – sousoší sv. Jana Nepomuckého v kostele sv. Josefa v Chrudimi.

Sv. Jan původně držel krucifix. Je zde ideová a principiálně také kompoziční podobnost s šebetovským sousoším.

Fotografie č. 107
Konečný stav po restaurování – 2022

Zkouška s proporčním modelem krucifixu.

Fotografie č. 108
Konečný stav po restaurování – 2022

Zkouška s proporčním modelem krucifixu.

Fotografie č. 109
Konečný stav po restaurování – 2022

Zkouška s proporčním modelem krucifixu.

Fotografie č. 100
Fotomontáž – putti jsou vzájemně vyměněni, levý je napravo a obráceně.